

**การพัฒนาสมรรถนะด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ
ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา***
DEVELOPMENT OF COMPETENCIES IN PROPAGATING BUDDHISM AMONG
MONKS IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

พระอธิการสุรภาส ปภาโต, พระราชวัชรสารบัณฑิต (ประสาร จันทสาโร),
พระครูสุธีกิตติบัณฑิต (กฤษฎา กิตติโสภณ)

Phraathikansurapas Paphato, Phrarajvajasarabandit (Prasarn Janthasaro),
Phrakhrusuthikittibundit (Krisada Kittisobhano)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: 6301204220@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. วิเคราะห์สภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ 2. ศึกษากระบวนการส่งเสริมสมรรถนะด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ 3. นำเสนอรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาความ มีการนำเสนอผลการวิจัย เป็นรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปในการเผยแผ่ มีจุดแข็ง คือ พระสังฆาธิการที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีแนวคิดที่ทันสมัย และมีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม จุดอ่อน คือ ยังคงใช้เทคนิค รูปแบบที่เดิม ๆ ทำให้มีความเบื่อหน่ายและขาดความน่าสนใจ โอกาส คือ โรงเรียนและหน่วยงานราชการภายในพื้นที่ให้ความสำคัญกับการเผยแผ่พุทธศาสนา อุปสรรค คือ ประชาชนต้องทำงานและดูแลครอบครัว จึงไม่สนใจในเรื่องธรรมะ 2. กระบวนการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีการวางแผนงบประมาณ กำหนดเป้าหมายอย่างต่อเนื่องวางแผนเพิ่มจำนวนและพัฒนาพระสังฆาธิการ

*Received October 1, 2023; Revised October 3, 2023; Accepted October 6, 2023

และสร้างเครือข่ายการเผยแผ่ 3. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ ด้านความรู้ ส่งเสริมให้ศึกษาพระธรรมวินัยอย่างถ่องแท้เสริมด้วยศึกษาศาสตร์ทางโลกและเทคโนโลยี ด้านทักษะสร้างแรงจูงใจที่จะทำให้พระสงฆ์ขำขันมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล พัฒนาปรับบุคลิกภาพพระสงฆ์ให้เหมาะสมกับสมณะสาธิตและประเพณีที่ดีเป็นแบบอย่างที่ดี

คำสำคัญ: การพัฒนา; สมรรถนะ; การเผยแผ่; พระสงฆ์

Abstract

Buddhist art is the art related to Buddhism. It occurred to promote the spread of Buddhism and the practice of Dhamma principles, focusing on beauty hidden in the philosophy of material things, built to offer as an offering to Buddha. Buddhist art has great value in Thai society. The objectives of this academic article were to present Buddhist art in two dimensions: The origin of Buddhist art. and the value of Buddhist art in Thai society. It was found that Buddhist art had its origins in 4 types of Buddhist stupas, which are the roots of all stupas. It is an object of worship for Buddhists. This can be said to be the beginning of the creation of Buddhist art. It arose from respect and faith in the Lord Buddha.

The dimension of value was found that Buddhist art has value in terms of 1. spiritual value. All Buddhist arts are embedded with morality and teachings. Therefore, it has value in strengthening the mind to be calm, peaceful, and happy. 2. Economic value. Because Buddhist art is an important tourism product of Thailand. 3. Social value Buddhist arts are symbols of unity and harmony among people in society. 4. Cultural and traditional values. Buddhist arts are the important cultural heritage of the Thai nation. These two dimensions of Buddhist arts affected the faith of Thai Buddhists. and provided invaluable academic knowledge.

Keywords: Development; Capacity; Propagation; Monk

บทนำ

วัดเป็นสถาบันทางศาสนาที่สำคัญของพระพุทธศาสนา (วาริ โศกเตี้ย และคณะ, 2565) ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า อบรมจริยธรรมแก่ประชาชน และเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของประชาชน อย่างไรก็ตาม ในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากความเจริญทางวัตถุทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ทำให้สภาพทางสังคมเปลี่ยนไป (ประทวน วันนิจ และมนูญ สอนโพนงาม, 2565) ซึ่งมีผลกระทบต่อค่านิยมและความเชื่อถือของประชาชน ส่งผลให้บทบาทของวัดในพระพุทธศาสนาเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เกิดจากปัจจัยหลายประการ ดังนี้

การเข้ามาแทนที่ของสถาบันอื่น ในอดีต วัดทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน (พระครูพิศิษฐ์ กระจานาถ (ประยูร นนทิโย), 2563) ในหลายด้าน เช่น การศึกษา สาธารณสุข สวัสดิการสังคม เป็นต้น แต่ในปัจจุบัน สถาบันอื่น ๆ ได้เข้ามาทำหน้าที่เหล่านี้ แทน เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล หน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น ส่งผลให้บทบาทของวัดในด้านเหล่านี้ลดลง

การเปลี่ยนแปลงของค่านิยมและความเชื่อของประชาชน ในอดีต ประชาชนให้ความเคารพศรัทธาในพระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางจิตใจและเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ แต่ในปัจจุบัน ประชาชนมีการศึกษามากขึ้น มีแหล่งข้อมูลข่าวสารหลากหลาย ทำให้ค่านิยมและความเชื่อเปลี่ยนไป ส่งผลให้บทบาทของพระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางจิตใจลดลง (อำพล บุคดาสาร และคณะ, 2564)

ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ในอดีต ชุมชนส่วนใหญ่เป็นชุมชนชนบทที่มีวิถีชีวิตเรียบง่าย ผู้คนอยู่ใกล้ชิดกับวัด (พระศิระ จิตตสุโภ, 2564) ทำให้วัดมีบทบาทสำคัญในสังคม แต่ในปัจจุบัน ชุมชนส่วนใหญ่เป็นชุมชนเมืองที่มีวิถีชีวิตเร่งรีบ ผู้คนอยู่ห่างไกลจากวัด ทำให้บทบาทของวัดลดลง

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงเป็นภารกิจที่สำคัญของพระพุทธศาสนา เพราะเป็นการนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไปเผยแผ่ให้ผู้คนได้รับรู้และเข้าใจ เพื่อนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสามารถทำได้หลายวิธี โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เช่น การเทศนา เป็นวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พบเห็นได้ทั่วไป โดยพระสงฆ์จะแสดงธรรมให้ผู้ฟังได้ฟัง (สมเจตน์ ผีวทองงาม, 2558) เป็นการถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าในรูปแบบที่เข้าใจง่าย การบรรยายธรรมทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่างๆ

เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ หรือวีดิทัศน์ ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ในวัด เช่น การอบรมธรรมะ การจัดกิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (พระชลญาณมุนี (สมโภช ธมฺมโกฺขโช), 2565) เพื่อให้เข้าถึงผู้คนในวงกว้างและเกิดผลสัมฤทธิ์มากขึ้น ตัวอย่างเช่น การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น สื่อออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น จะช่วยให้เข้าถึงผู้คนในวงกว้างและหลากหลายกลุ่มเป้าหมาย การนำเสนอหลักธรรมคำสอนในรูปแบบที่เข้าใจง่าย หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นความจริงอันลึกซึ้งแต่ควรนำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เหมาะกับผู้ฟังแต่ละกลุ่ม การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมเพื่อสังคม เป็นต้น จะช่วยให้เข้าถึงผู้คนในวงกว้างและเกิดประโยชน์ต่อสังคม การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นภารกิจที่ท้าทาย แต่เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อพระพุทธศาสนาและสังคม พุทธศาสนิกชนทุกคนจึงควรร่วมมือกันในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อให้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าได้กว้างขวางไปทั่วทุกมุมโลก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษากระบวนการในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ กลุ่มพระสังฆาธิการที่เป็นนักเผยแผ่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 5 รูป กลุ่มที่ 2 ได้แก่ กลุ่มพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 5 รูป กลุ่มที่ 3 ได้แก่ กลุ่มข้าราชการนักวิชาการที่มีความรู้ด้าน

การเผยแพร่พุทธศาสนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 4 ได้แก่ กลุ่มผู้รับ การเผยแพร่ที่เข้าร่วมกิจกรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 5 ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการทางด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 5 รูปหรือคน โดยเป็นผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ตรงและเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ พระพุทธศาสนา รวมทั้งสิ้น จำนวน 25 รูปหรือคน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ศึกษาเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ตลอดจนกระบวนการ ส่งเสริม และรูปแบบในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสารโดยการรวบรวมจากหนังสืออ้างอิงทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ จากพระไตรปิฎก (ภาษาบาลี) ฉบับ มหาจุฬาลงกูตปิฎก 2500, พระไตรปิฎก(ภาษาไทย) ฉบับ มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และวิจัยที่เกี่ยวข้อง พัฒนาขึ้นเป็นแบบสัมภาษณ์ตามกรอบ เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการนัด หมายวันเวลาที่ จะสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง และได้ศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียงเตรียมสมุดจดบันทึกและ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ 2) ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัย จะสนทนาสืบถามความคืบหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ ขอ อนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เพื่อตอบ คำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา

1.1 จุดแข็ง คือ การบริหารงานที่เป็นระบบแบ่งงานที่ชัดเจน เช่น วางแผน และกำหนดเป้าหมายให้เหมาะสม ความร่วมมือร่วมใจของคณะสงฆ์และพระสังฆาธิการที่มี การร่วมมือและร่วมใจกันในเรื่องเกี่ยวกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนา มีการจัดกิจกรรม เผยแพร่พระพุทธศาสนาที่หลากหลายและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกวัย เช่น สัมมนาธรรม หรือ

กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเผยแพร่ เช่นเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์

1.2 จุดอ่อน คือ ยังขาดทรัพยากรทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ยังไม่เพียงพอ เพื่อให้บุคลากรสามารถนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลทางธรรม การจัดหาบุคลากรที่มีความสามารถในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างไม่เพียงพอ ทักษะและวิธีการเผยแพร่ที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการในสังคมยุคปัจจุบัน

1.3 โอกาส คือ การให้ความสำคัญกับการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร และเยาวชนของเจ้าคณะพระสังฆาธิการ และความสนใจของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งจะเป็นโอกาสในการเตรียมความพร้อมในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในอนาคต

1.4 อุปสรรค คือ ขาดการสนับสนุนทางงบประมาณจากภาครัฐ การขาดงบประมาณที่เพียงพอ เป็นปัจจัยที่จำกัดในการพัฒนาและสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาในระดับต่างๆ.วิสัยทัศน์ของผู้นำคือพระสังฆาธิการฝ่ายปกครองที่แตกต่างกันอาจส่งผลให้มีแนวทางการเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่ไม่สม่ำเสมอ

2. กระบวนการในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า

2.1 ด้านการวางแผน มีการวางแผนทรัพยากรครอบคลุมเรื่องของบุคลากร ให้มีความพร้อมทั้งในเรื่องของความรู้ ความสามารถ และทักษะที่เหมาะสม การวางแผนเป้าหมายการเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง การวางแผนงบประมาณในการเผยแพร่เพื่อให้มีทรัพยากรเพียงพอสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2 ด้านการลงมือปฏิบัติ มีการดำเนินงานตามแผนที่ได้วางไว้ การวางแผนทำงานเป็นระบบเป็นสิ่งสำคัญ

2.3 ด้านการตรวจสอบ มีช่องทางสำหรับให้พุทธศาสนิกชนแสดงความคิดเห็นต่อการปฏิบัติการเผยแพร่ ซึ่งอาจทำได้ผ่านหลายวิธี เช่น การจัดเวทีเสวนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสำรวจความคิดเห็น หรือการตอบแบบสอบถาม

2.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขและดำเนินการให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เพิ่มทักษะและประสบการณ์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา รวมถึงการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการเผยแพร่ การร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า

3.1 ด้านความรู้ ให้พระสังฆาธิการเรียนรู้และปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างถ่องแท้ ทั้งในด้านปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ โดยผ่านการอบรมศึกษาในสถาบันการศึกษาของคณะสงฆ์ เพื่อเสริมสร้างความรู้และการประยุกต์ธรรมะในชีวิตประจำวัน เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องและเท่าทันกับยุคสมัย

3.2 ด้านทักษะ กระตุ้นพระสังฆาธิการให้เกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองเพื่อให้เข้าใจถึงความหมายของพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง การเรียนรู้เทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้และความเข้าใจ การอ่านหนังสือธรรมะเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยเสริมแรงบันดาลใจและความรู้ อีกทั้งยังสามารถเรียนรู้จากครูบาอาจารย์ผู้มีประสบการณ์และความสำเร็จในการเผยแผ่ธรรมะ

3.3 ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล สังฆาธิการมีความเข้าใจลึกซึ้งในหลักธรรมพระพุทธศาสนาและสามารถเผยแผ่ความรู้แก่ผู้อื่นได้อย่างชัดเจนและเข้าใจ เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตามหลักธรรมพระพุทธศาสนา

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีจุดแข็ง คือ พระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีแนวคิดที่ทันสมัย และมีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม จุดอ่อน คือ พระสังฆาธิการยังคงใช้เทคนิค รูปแบบที่เดิม ๆ ทำให้มีความเบื่อหน่ายและขาดความน่าสนใจ โอกาส คือ โรงเรียนและหน่วยงานราชการภายในพื้นที่ให้ความสำคัญกับการเผยแผ่พุทธศาสนา อุปสรรค คือ ประชาชนต้องทำงานและดูแลครอบครัว จึงขาดความสนใจในเรื่องธรรมะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูกิตติเชมาภิรม (ประจวบ เขมาภิโรโต) (2562) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปด้านการจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี มีการวางแผนดำเนินงาน วางแผนกำลังคน งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ มีการจัดองค์กรแบบกระจายอำนาจ แบบเครือข่ายแบบศูนย์รวมอำนาจ และแบบไม่เป็นทางการ มีการสั่งการตามหน้าที่ ขอความช่วยเหลือให้ความอิสระ และสั่งการตามสายงาน มีการประสานงานโดยใช้เครื่องมือ โดยประสานงานแบบเป็นทางการ ไม่เป็นทางการ และประสานงานโดยตรง มีการควบคุมคุณภาพ ควบคุมเนื้อหา ควบคุมพฤติกรรม และควบคุมระยะเวลา

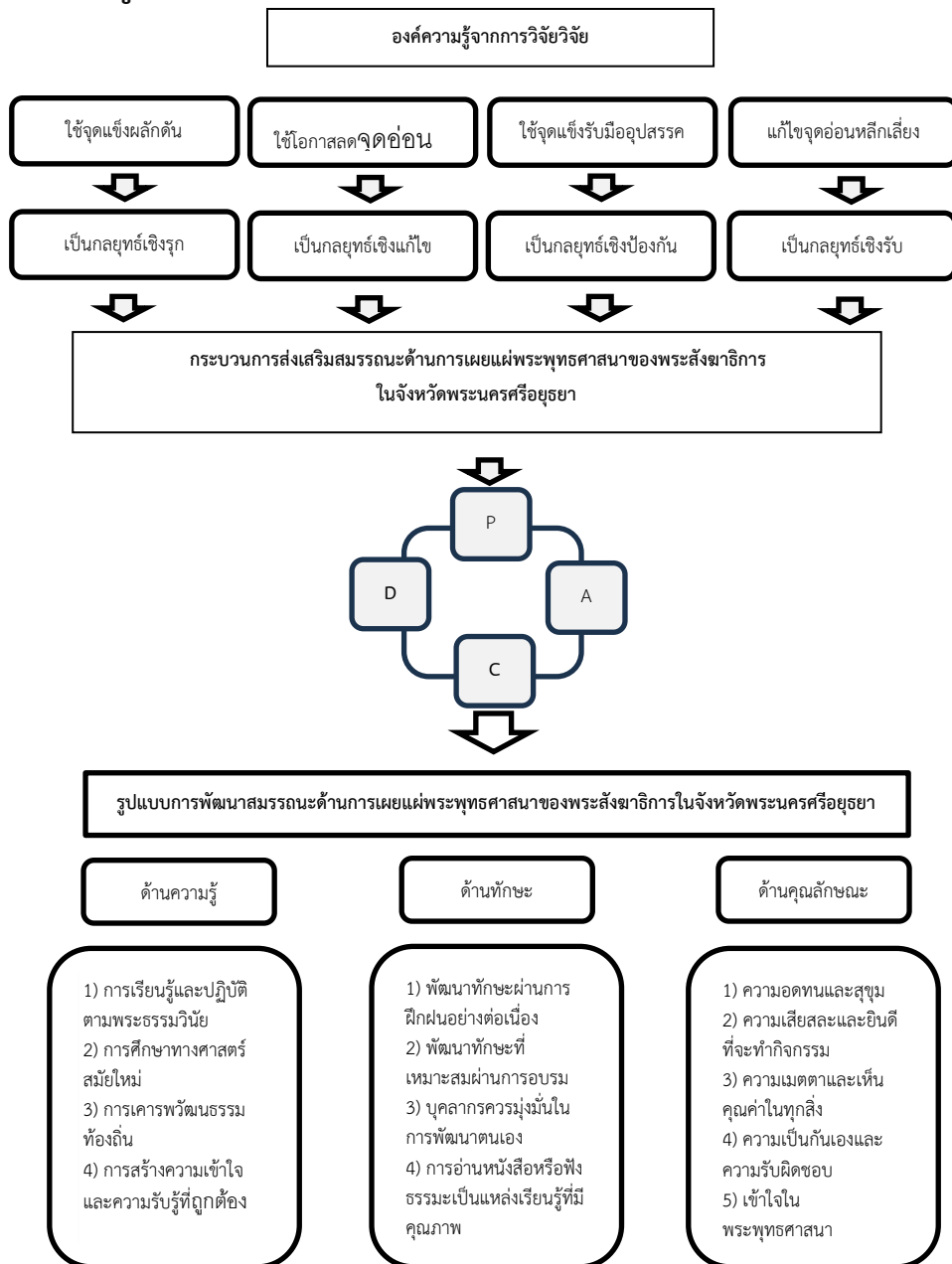

2. กระบวนการส่งเสริมสมรรถนะด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีการวางแผนทรัพยากรครอบคลุมเรื่องของบุคลากร ให้มีความพร้อมทั้งในเรื่องของความรู้ ความสามารถ และทักษะที่เหมาะสม มีการดำเนินงานตามแผนที่ได้วางไว้ มีช่องทางสำหรับให้พุทธศาสนิกชนแสดงความคิดเห็นผ่านหลายวิธี เช่น การจัดเวทีเสวนา การสำรวจความคิดเห็น หรือการตอบแบบสอบถาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิโรจน์อินทคุณ (เอกชัย อินทโชโต) (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะเจ้าอาวาสตามหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารจัดการงานกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะเจ้าอาวาส ประกอบด้วยสมรรถนะ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือ ความมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการบริการที่ดี คือ ความตั้งใจในการทำงานรวมถึงความตั้งใจและใส่ใจในการสงเคราะห์และอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนทุกคน ด้านการสั่งสมความเชี่ยวชาญ คือ การพัฒนาตนเองของเจ้าอาวาสโดยศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์หรือพัฒนาการทำงานให้เกิดผลสำเร็จมากขึ้น ด้านการทำงานเป็นทีม คือ ยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อตกลงในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำหน้าที่ของตนในทีมให้สำเร็จ ด้านการยึดมั่นในความชอบธรรม คือ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตามหลักพระธรรมวินัยและกฎระเบียบต่าง ๆ

3. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ประกอบด้วย ด้านความรู้ ส่งเสริมให้พระสังฆาธิการศึกษาพระธรรมวินัยอย่างถ่องแท้เสริมด้วยศึกษาศาสตร์ทางโลกและเทคโนโลยี เพื่อนำมาช่วยในการเผยแผ่ ด้านทักษะ สร้างแรงจูงใจที่จะทำให้พระสังฆาธิการมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล พัฒนาปรับบุคลิกภาพพระสังฆาธิการให้เหมาะสมกับสมณะสาธิตและประพฤตินเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี สหชัยรุ่งเรือง (2565) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารเชิงพุทธของผู้ประกอบการธุรกิจให้บริการในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านความรู้ มีการพัฒนาศักยภาพผู้นำในด้านแรงงานอย่างมั่นคงและไม่ขาดตกบกพร่อง มีการศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการและผู้ปฏิบัติการครบทุกด้าน ด้านทักษะ มีการพัฒนาวิสัยทัศน์ ได้แก่ การสร้างความรู้ความเข้าใจในธุรกิจของตน มีการพัฒนาการวางแผนกลยุทธ์ ได้แก่ การใช้กลยุทธ์ส่งเสริมการขายทางสินค้าผ่านช่องทาง online เช่น เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย และสื่อต่าง ๆ ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล มีการพัฒนาการควบคุมตนเอง ได้แก่ ควบคุมตนเองด้วยวิชาการในการทำงานเบื้องต้น การติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ ควบคุมตนเองด้วยการพบบุคลากรด้านต่าง ๆ เป็นประจำ เพื่อเพิ่มพูนตนเองให้มีสติรอบคอบในการทำงาน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีดังนี้

รูปแบบสภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า จุดแข็ง คือ มีการบริหารงานที่เป็นระบบ การให้ความร่วมมือร่วมใจของคณะสงฆ์และพระสังฆาธิการ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเผยแผ่ การเพิ่มจำนวนกิจกรรมในเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีการจัดกิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่หลากหลายและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกวัย การประชุมพระสังฆาธิการเพื่อวางแผนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านจุดอ่อน คือ สังฆาธิการ ขาดการพัฒนาทรัพยากรทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ขาดการสนับสนุนด้านอุปกรณ์จากหน่วยงาน ทางด้านอุปกรณ์ที่จำเป็น ขาดการสร้างและจัดหาบุคลากรที่มีความสามารถในการเผยแผ่ ทักษะและวิธีการเผยแผ่ที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการในสังคมยุคปัจจุบัน โอกาส คือ การให้ความสำคัญและสนับสนุนในการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร และเยาวชนเป็นโอกาสที่สร้างพื้นที่ในการเตรียมความพร้อมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ความสนใจของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ร่วมกิจกรรมในระยะเวลาที่ต่ำกว่าศตวรรษ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระยะเวลาที่ต่ำกว่าศตวรรษสร้างโอกาสในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ทางธรรมให้กับประชาชนอย่างยาวนาน และอุปสรรค คือ ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ประชาชนไม่สนใจการเผยแผ่เท่าที่ควร ระบบราชการที่ไม่เอื้อต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

จากการศึกษาสภาพทั่วไปจึงนำไปสู่กระบวนการส่งเสริมสมรรถนะด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีการใช้กระบวนการส่งเสริมสมรรถนะด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ด้วยวงจรคุณภาพของเดมมิง (Deming) คือ การวางแผน (Plan - P) การปฏิบัติตามแผน (Do - D) การตรวจสอบ (Check - C) นำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไข (Action - A) และดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ 3 ขั้นตอน กระบวนการขั้นแรก เริ่มต้นจากการพิจารณาถึงการใช้จุดแข็งไปผลักดันโอกาสเป็นกลยุทธ์เชิงรุก ใช้โอกาสลดจุดอ่อนเป็นกลยุทธ์เชิงแก้ไข ใช้จุดแข็งรับมืออุปสรรคเป็นกลยุทธ์เชิงป้องกัน และแก้ไขจุดอ่อนพร้อมกับหลีกเลี่ยงอุปสรรคเป็นกลยุทธ์เชิงรับ เพื่อกำหนดรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้สอดคล้องกับกระบวนการในขั้นที่สอง กระบวนการขั้นที่สอง ใช้กระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยอาศัยวงจรคุณภาพ PDCA ให้ครอบคลุมการดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ให้คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดหลักสูตรฝึกอบรมและศึกษาเพิ่มเติม ให้มีความหลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของพระสังฆาธิการ ในสาขาวิชาและระดับความรู้ที่แตกต่างกัน โดยอาจจัดในรูปแบบของหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรระยะยาว หรือหลักสูตรออนไลน์

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

สนับสนุนการฝึกอบรมและการพัฒนาตนเอง สร้างโอกาสให้พระสังฆาธิการได้รับการฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยจัดสัมมนา และโครงการพัฒนาทักษะเป็นระยะๆ สนับสนุนให้พระสังฆาธิการมีแหล่งเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้รู้และพระภิกษุสามเณรท่านอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความเข้าใจในหลักธรรมพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ขยายขอบเขตของการศึกษาและการวิเคราะห์ไปยังพื้นที่อื่น ๆ นอกเหนือจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. ใช้วิธีการวิจัยที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลและมุมมองที่หลากหลายและครอบคลุม

เอกสารอ้างอิง

- ประทวน วันนิจ และมนูญ สอนโพนงาม. (2565). วิกฤตวัฒนธรรม เปลี่ยนผ่านวิถีชีวิต สังคมไทยในยุคดิจิทัล. *วารสารวามัญองแหรภพุทธศาสตรปริทรรศน์*, 9(2), 117-126.
- พระครูกิตติเขมาภิรม (ประจวบ เขมาภิโร). (2562). รูปแบบการจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี (ดุขภูณีพนธ์พุทธศาสตรดุขภูณีบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูพิศิษฐ์ประชาบาล (ประยูร นนทิโย). (2563). สภาพทั่วไปการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการปริทรรศน์*, 3(2), 50-59.

- พระครูวิโรจน์อินทคุณ (เอกชัย อินทโชโต). (2562). การพัฒนาสมรรถนะเจ้าอาวาสตามหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารจัดการงานกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรี (ดุष्ฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระชลญาณมุนี (สมโภช ธมมโภชโช). (2565). การปรับตัวของพระสงฆ์รุ่นใหม่ในยุคของสังคมออนไลน์. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 11(1), 195-213.
- พระศิระ จิตตสุโก. (2564). พลังบารสู่ความเข้มแข็งของชุมชนคุณธรรมต้นแบบวัดท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี. วารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์, 2(3), 187-198.
- มนตรี สหชัยรุ่งเรือง. (2565). การพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารเชิงพุทธของผู้ประกอบการธุรกิจให้บริการในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของจังหวัดชลบุรี (ดุष्ฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วารี โศกเตี้ย และคณะ. (2565). วัด : แหล่งการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา. วารสารบรรณการศึกษาศาสตร์และมนุษยสังคมศาสตร์, 3(2), 68-77.
- สมเจตน์ ผิวทองงาม. (2558). พุทธทาสภิกขุกับการแนะแนวทางการดำเนินชีวิต (Buddhadhasa Bhikkhu and Guidance of the ways to make living). วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 6(2), 175-208.
- อำพล บุตดาสาร และคณะ. (2564). พระพุทธศาสนา : รากฐานการศึกษาไทยที่ควรหันมามอง. วารสารปณิธาน, 17(1), 81-100.